

19 / ZIMA 2016 / 2017

ČTVRTLETNÍK PRO OBNOVU
ČESKÉ FILANTROPIE

UMĚNÍ DAROVAT

THE ART
OF GIVING

NENÍ NA CO ČEKAT
JAK I PREZIDENTSKÉ VOLBY
MOHOU MOTIVOVAT LIDI K VĚTŠÍ
PODPOŘE FILANTROPIE

↓ EDITORIAL

Vážení a milí čtenáři,
vítejte v novém roce a při čtení našeho nového čísla.

Minulý rok byl... řekněme, že politicky i společensky turbulentní a řadu věcí nastavil jinak. Někdy ovšem takovéhle zemětřesení může vybudit v lidech potřebu o dobré věci pečovat ještě lépe a intenzivněji než ve chvílích klidu. Hana de Goeij se ve svém článku podívala na zajímavý jev mezi lidmi a neziskovými organizacemi vyvolaný zvolením Donalda Trumpa do čela americké administrativy.

Toto číslo se ovšem zabývá především lidmi, osobnostmi české i světové filantropie. Někteří z nich se dobročinností zabývají profesionálně – jako například sympatická paní Melissa Durda, která žije v Praze, ale čile létá po světě, kde s filantropií pomáhá těm nejbohatším a nejvelkorysejším v rámci elitního klubu *Global Philanthropists Circle*. Nebo si přečtěte portrét Jacka Maa, který by ve vás měl vzbudit veselí a naději. Je to totiž příběh muže, který měl pořád neskutečnou smůlu, před kterou se ovšem nesklonil a stal se nejbohatším mužem v Číně. Je to také dobrý člověk, a tak ve své zemi s nesmírnou energií šíří povědomí o dobročinnosti. Pro jiné dvě osobnosti v tomto *Umění darovat* je zase filantropie něco jako dýchání – jsou to aktivistka a lektorka Jana Hradilková a otec Šebestián z Moravské Třebové. John Hunter, učitel z jedné základní školy v USA, přijel do Prahy s hrou, nad kterou žasnou i v Pentagonu. Třicítka dětí v ní během jednoho týdne dokáže nastolit světový mír. Úžasný zážitek.

Bill Gates se svou ženou Melindou darovali 30 miliard dolarů na filantropii, což je největší dar v historii. S tím už lze změnit svět, vymýtit zásadní choroby. Ovšem už než člověk tolik peněz vydělá, může se dobročinnosti věnovat tím, co dokáže. Je dobré mít neustále k filantropii aspoň nakročeno. Ze dne na den se totiž člověk může ocitnout na druhé straně, i kdyby jen na chvíli, a doufat, že se na něj někdo usměje, pustí ho, počká na něj.

Slavnému středověkému rabínovi Moše Maimonidovi je připisována následující myšlenka: „Představ si, že dobro a zlo jsou mohutné síly, armády, které zápasí o vládu nad světem, bitva je vyrovnaná. Ty jsi jazýčkem na misce vah.“

Přejeme Vám krásné zimní dny a dobré čtení,

Nora Grundová
šéfredaktorka

Jiří Bárta
ředitel Nadace Via

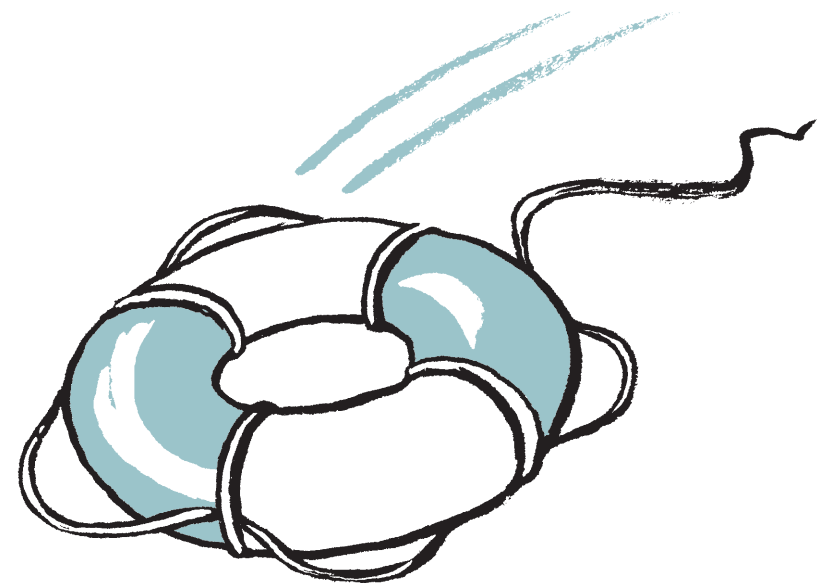
NIC JE RADOST ZA 200 000

Charles Feeney byl jedním z prvních lidí, kteří zbohatli na konceptu duty-free shopů. Vydělal miliardy dolarů, přesto nikdy nežil snobsky. Nevlastnil auto ani byt, a místo hromadění majetku se začal věnovat filantropii. Založil jednu z největších soukromých nadací na světě, **The Atlantic Philanthropies**. Před několika lety veřejně prohlásil, že jeho cílem je zbavit se před smrtí veškerého svého majetku a věnovat jej na dobročinnost. A tak se i stalo. Na začátku ledna oznámil pětasmdesátiletý Feeney, že daroval poslední velké peníze – a ponechal si jen to, co potřebuje ke každodennímu životu ve svém důchodu.

V Česku 29. listopadu poprvé proběhlo takzvané *Giving Tuesday*, tedy dárcovské úterý, což je celosvětový den dárcovství a dobrovolnictví. Tento svátek k nám přišel z USA, i proto připadá *Giving Tuesday* vždy na úterý následující po Dni díkůvzdání. Po celém světě se darovalo více než **168 milionů dolarů**, a v Česku jsme nezůstali pozadu. Například *Lékaři bez hranic* uspořádali ke *Giving Tuesday* zvláštní dárcovskou sbírku a shromáždili 821 858 Kč na pomoc Nigérii. A třeba *Nadace Vodafone* díky své dárcovské výzvě na stránkách *Darujme.cz* věnovala peníze na vybavení spinálních jednotek takzvanou asistivní technologií.

Britský **zpěvák George Michael** byl proslulý svou velkorysostí. Teprve po jeho smrti ale vyšlo najevo, jak obrovský záběr jeho dobrosrdečnost měla a komu všemu daroval. Třeba ženě, která potřebovala peníze na umělé oplodnění. Zpěvák se dozvěděl o jejím příběhu, druhý den jí zavolal a obratem jí poslal 20 000 dolarů, které potřebovala. V den úmrtí George Michaela byl Twitter plný podobných zpráv...

2

3

Jakou hodnotu má NIC? Odpověď ukázala listopadová *Dobročinná aukce* pro Nadaci Via – je to 200 000 Kč. Tato položka se draží každoročně, dárce si ji vydraží jen pro čistou radost z daru. Na aukci se však dražila také řada uměleckých děl, vín a zážitků a přinesla rekordní výtěžek – na programy Nadace Via půjde celkem 2 895 500 Kč.

DNES, V DEN SMRTI GEORGE MICHAELA, SE OBJEVILO MNOHO PŘÍBĚHŮ JEHO NEUVĚRITELNÉ VELKORYSOSTI. A JÁ SE PŘIDÁVÁM. KDYŽ JSEM PLAVAL PŘES KANÁL LA MANCHE, DAROVAL NA MOJI DÁRCOVSKOU VÝZVU PRO CHARITU SPORT RELIEF 50 000 LIBER.

Tweet anglického komika Davida Walliamse

Omluva: V minulém čísle časopisu *Umění darovat* (číslo 18, Podzim 2016) jsme v rozhovoru s Pastou Onerem „Malovat graffiti na plátno je trapné“ chybně uvedli, že autorem nové trasy pražského metra D je firma Metrostav. Správně mělo být uvedeno, že autorem návrhu je firma Metroprojekt Praha, a. s. Za chybu se my i Pasta Oner omlouváme.

Zdroje: The New York Times, BBC, Asociace společenské odpovědnosti, Nadace Via

I FILANTROP SE MUSÍ UČIT

TEXT: NORA GRUNDOVÁ, FOTO: ARCHIV MELISSY DURDA

O schopnosti každého měnit svět, o čem se mluví v bohatých rodinách a proč i movitý filantrop potřebuje oddychový pobyt, vyprávěla Umění darovat Melissa Durda, ředitelka programu Synergos Global Philanthropists Circle.

Drobná a nesmírně sympatická Američanka Melissa Durda žije v Praze, ale intenzivně létá po celém světě. Jejím denním chlebem je propojování těch nejvýznamnějších filantropů na všech kontinentech, pečuje o ně a radí jim v nesnázích v klubu zvaném *Global Philanthropists Circle* (GPC), projektu institutu *Synergos*, neziskové organizace založené Peggy Dulanyovou, členkou rodiny Rockefellerů.

Kdy jste stála poprvé tváří v tvář filantropii?

Od dětství jsem pomáhala při charitativních akcích a na střední škole starým lidem v sousedství. Pracuji v neziskovém sektoru vlastně po celou svoji kariéru. Na počátku mě zaujaly dvě věci, jednak kolik toho dokáže individuální dárci, a jak účinný může být jeho dar, a pak jak málo se o filantropii mezi lidmi ví, jak málo informací o neziskovém sektoru individuální dárci mají.

Pro *Synergos* a *Global Philanthropists Circle* jsem začala pracovat v roce 2004. Tehdy filantropie nebyla vůbec tak rozšířená jako dnes.

GLOBAL PHILANTHROPISTS CIRCLE (GPC) je celosvětový jedinečný klub bohatých filantropických rodin, který funguje při neziskové organizaci *Synergos* založené v roce 1986 Peggy Dulanyovou, filantropkou a dcerou Davida Rockefellera. GPC vznikl v roce 2001 jako podpora zhruba stovky filantropických rodin. Členství je pouze na pozvání, s ročním členským poplatkem.

Dokážete filantropa odhadnout při prvním setkání?

Neexistuje definice, jak vypadá dobrý filantrop. Především musím ale zdůraznit, že každý může měnit svět. Nemusíte být příliš bohatý, každý má na světě svou roli, jak může společnosti pomoci. I movití filantropové se musí naučit, jak s finančními prostředky ve filantropii správně zacházet. Seznamujeme je s něčím, čemu říkáme filantropická cesta. To, že se někdo filantropicky angažuje dvacet let, nemusí znamenat, že na to jde strategicky dobře. Každopádně to musí být někdo, kdo má velké srdce a chce něco dokázat. Musí to být lidé, kteří se rádi učí a sdílejí své zkušenosti, nemohou to být lidé typu „já vím všechno nejlíp“.

Ve který moment tedy potenciálního filantropa oslovíte?

Oslovujeme všechny, i ty, kterým se ve filantropii nesmírně daří a věnují spoustu peněz. Ti mohou okolí sdělit, jak to dělají, jaké byly jejich kroky, úspěchy, čeho se vyvarovat. Vytváříme komunitu, kde si filantropové pravidelně vyměňují zkušenosti.

NEEXISTUJE DEFINICE, JAK VYPADÁ DOBRÝ FILANTROP. PŘEDEVŠÍM MUSÍM ALE ZDŮRAZNIT, ŽE KAŽDÝ MŮŽE MĚNIT SVĚT.

Ředitelka a poradkyně Melissa Durda vede program *Global Philanthropists Circle* v rámci organizace *Synergos*, kterou založila praprapravnučka ropného magnáta J. D. Rockefellera Peggy Dulanyová.

Jak to organizujete?

Pořádáme spoustu eventů, malá setkání o deseti lidech i velká o sto dvaceti, tedy všech našich filantropů. V našem Kruhu máme sto filantropických rodin z celého světa. Také s nimi jezdíme na tzv. *learning journeys*, naučné cesty. Snažíme se během nich propojovat všechny sektory, tedy témata, aby byl systemický dopad co největší. Máme po celém světě velice širokou a hustou síť kontaktů. Takže se naši filantropové například v Jižní Africe, kam jedou poznat více místní zdravotnictví, nesetkávají jen s lidmi v nemocnicích,

ale i s ministry, vládními představiteli, podnikateli, diplomaty, aby získali celkový pohled na to, co se v té zemi děje. A také s místními filantropy. Je to užitečné pro obě strany, místní si občas mohou myslet, že problém řeší nejlépe, přístup zahraničních hostů zase může být příliš formalizovaný. Pravidelně takhle cestujeme do Číny, na Kubu, do Indie, Jižní Afriky, Mexika, Brazílie i jinam.

Pracujete s filantropy roky, takže určitě řešíte i jejich rodinné vazby, že?

Ano, jde o rodinnou filantropii, kdy do aktivit vstupují mladší generace. Zabýváme se tím, čím ty rodiny, řešíme jejich strategii, komunikaci, vzděláváme mladší generace. Propojujeme i vrstevníky mezi

Melissa Durda v hovoru s Williamem Gatesem st., správcem Nadace Billa a Melindy Gatesových, na schůzi GPC.

sebou. Když některá z rodin něco řeší, můžeme ji spojit s pěti dalšími rodinami, kde se řešil stejný problém, zorganizujeme jejich setkání. Také si děláme zápisy, jak jednotlivé rodiny věci řeší, aby jejich zkušenosti a řešení mohli využít jiní.

Která z rodin je úspěšná ve filantropii po generaci?

Mě hned napadá rodina Rockefellerů. Dnes devětašedesátiletá Peggy Dulanyová často mluví o roli, jakou filantropie hrála v její rodině, už když vyrůstala. Všichni její sourozenci jsou ve filantropii aktivní, baví se o tom u jídelního stolu. Dalším příkladem je rodina Hewlettů – spoluzakladatele firmy Hewlett-Packard Williama Hewletta. Existuje *Hewlettova nadace*, kterou řídí lidé mimo rodinu, ale rodina si založila ještě vlastní rodinnou nadaci, kde se setkávají všichni členové. Každý z nich dostal vlastní díl koláče, o který se stará. Angažují se hlavně v oblasti životního prostředí, přírody, ale také v ženských tématech, ve vzdělávání dívek. I ženy, které se do rodiny přivádají, dostávají v nadaci svůj díl, což není úplně běžné. Vzájemně se tak spojují ke spolupráci, spojují svoje díly, aby jejich práce měla nějaký dopad.

Žijete v Praze, jak jste se tu ocitla? 6

Přijela jsem sem jako univerzitní studentka. Zůstala jsem tu přes léto v roce 1993. Jeden z mých profesorů ve Virginii byl Čechoslovák, který získal v restituci zámek a otevřel tam letní seminář. Tehdy tu byla spousta Američanů. Několik let jsem pracovala na projektu *Open Society Institute*, který vznikl při Středoevropské univerzitě, když byla ještě v Praze. Můj manžel je Čech. Přestěhovali jsme se do USA a já začala pracovat pro *Synergos*. A v roce 2008 jsme se přestěhovali zpět do Prahy a já nastoupila na filantropický program *Fora 2000* Václava Havla. Když jsem začínala, bylo složité najít českého filantropa, který by na setkání veřejně vystoupil. Teď s nadšením sleduju, jak počet Čechů-filantropů roste. A právě tady je velká příležitost ke spolupráci a ke vzájemnému propojování.

Tím propojovatelem jste vy?

Ano. Řeknu vám hezký příklad. V Jižní Africe máme rodinu, která má přístup k satelitní televizi. Díky ní se podařilo zahájit vysílání školních lekcí pro děti, které žijí ve vzdálených vesnicích a na samotách. Díky televizi mohou šířit informace o zdraví a vzdělání i vzdáleným lidem.

KDYŽ JSEM ZAČÍNALA, BYLO SLOŽITÉ NAJÍT ČESKÉHO FILANTROPA, KTERÝ BY NA SETKÁNÍ VEŘEJNĚ VYSTOUPIL. TEĎ S NADŠENÍM SLEDUJU, JAK POČET ČECHŮ-FILANTROPŮ ROSTE.

Máme také rodinu na Filipínách, která vlastní televizní stanice a rovněž je používá k šíření vzdělávání na vzdálené ostrovy. Prostřednictvím členství v *Global Philanthropists Circle* a sítě kontaktů jsme je propojili.

Přijde za vámi filantrop, že s něčím není spokojený?

I to se občas stane. Snažíme se prozkoumat, co je problémem. Může mít například dojem, že projekt, do kterého vložil peníze, neměl tak velký dopad, jak si představoval. Také se může stát, že člověk očekává, že když rozjede svůj filantropický program, jiní se k němu přidají, a ono se to nestane. Snažíme se je propojit s ostatními členy *Global Philanthropists Circle*, ale nemůžeme na nikoho naléhat.

Také s nimi mohu řešit téma bohatství v rodině. V Londýně máme rodinu, ve které se se mnou radí otec, kam věnovat miliony, ale neví, jak o tom říci svým synům. Jeho synové dokonce ani neznají přesnou výši rodinného majetku. Také jsem ho propojila s členy jiných rodin, aby si v soukromých rozhovorech řekli, jak se o majetku dá mluvit s mladšími generacemi.

MELISSA DURDA (1972) je ředitelkou v *Global Philanthropists Circle* při *Synergos*, celosvětové neziskové organizaci, která sdružuje filantropy a snaží se pomoci s problémy chudoby a vzdělávání. Má na starosti oblast Evropy a Blízkého východu. Předtím vedla filantropický program *Nadace Forum 2000* Václava Havla, který podporoval lidská práva, občanskou společnost a demokracii. Pro GPC pracovala rovněž v New Yorku. Vystudovala mezinárodní vztahy na University of Virginia a Evropskou politickou ekonomii na London School of Economics.

Bohatí filantropové jsou také neustále oslovováni, aby něco podpořili. U nás v GPC se jim to neděje.

Spolupracujete s českými filantropy?

Byla jsem s nimi ve větším spojení, když jsem pracovala pro *Forum 2000*. Známe se s Liborem Malým, který se našich setkání účastní, jeho rodina je členem GPC.

Čemu se filantropové věnují nejraději?

Na to existují celé studie. Celosvětově asi nejvíc filantropů věnuje peníze na vzdělání. Globálně řada lidí podporuje ženskou otázku a vzdělávání dívek. A také vytváření pracovních míst, například ve Španělsku nebo na Blízkém východě. Nejtěžší sektory jsou ty, které vyžadují opravdu dlouhodobé investice. Třeba právní pomoc. Lidé rádi vidí přímější dopad. Advokacie je dlouhodobá věc a její dopad nemusí být tak zřetelný.

A když filantropovi dojde motivace?

Pořádáme pro naše filantropy také *retreaty*, odpočinkové pobyty jednou do roka v Montaně na ranči Peggy Dulanyové. Tady mají filantropové šanci více porozumět sobě samým. Mohou tu přemýšlet, co vlastně chtějí, co je realistické. Jedna belgická filantropka se cítila na našich setkáních nejistá, byla nováček. Po pobytu mi řekla, že jsme jí dali křídla, že už si je jistá, co chce dělat. X

MILIONY NA CHARITU DÍKY DONALDU TRUMPOVI

TEXT: HANA DE GOEIJ, FOTO: WIKIMEDIA COMMONS / GAGE SKIDMORE

8

Do Bílého domu byl zvolen Donald Trump a v následujících dnech přitekla do spousty charitativních organizací nebývalá finanční podpora. Jak to spolu souvisí?

V jednu listopadovou neděli, těsně po amerických prezidentských volbách, ve kterých pro většinu nečekaně zvítězil republikánský kandidát Donald Trump, odvysílala HBO jako obvykle komediální show Johna Olivera *Last Week Tonight with John Oliver*. Moderátor v pořadu urgoval americké publikum, aby poslalo příspěvek neziskovým organizacím, které se věnují oblastem, jež mohou utrpět či čelit zásadním restrikcím kvůli ohlašované politice nově zvoleného prezidenta. A nemusel to říkat dvakrát. Výše příspěvků pro některé neziskové organizace předčily i ty nejdivočejší sny. Milióny Američanů chtěly být podle svých slov součástí něčeho pozitivního v okamžiku, který pro ně byl negativní. Volba Donalda Trumpa příštím prezidentem tak ve Spojených státech vyvolala neočekávanou vlnu solidarity. Statisíce dolarů se objevily na kontech zájmových skupin obhajujících práva migrantů, lidí s odlišnou sexualitou nebo ochránců životního prostředí. „Šok z volby zapříčinil

jednotu vize, kterou by lidé jinak nikdy neměli,“ vysvětlil John List, vedoucí katedry ekonomie na univerzitě v Chicagu. „Když máme před sebou jasný cíl a jasně definované zlo, jsme schopni mnohem efektivnější týmové práce. A to se nyní potvrdilo.“

Jménem Mikea

„Lidé nám volají a říkají, že se bojí kvůli volbám přiznat svou pravou orientaci, nebo ji chtějí znovu skrýt, protože mají obavy, že by mohli být obětmi násilí,“ uvedl pro americká média Steve Mendelsohn z organizace *Trevor Project*, která se věnuje prevenci sebevražd u mladých lidí s homosexuální či jinak odlišnou sexuální orientací. „Tyto obavy samozřejmě podkopávají duševní zdraví a mohou vést až k pokusu sáhnout si na život.“ *Trevor Project* před volbami zaostával za předpokládanou sumou, kterou chtěl v roce 2016 vybrat, o 200 000 dolarů. Během pár dní po volbách získal nejen tyto peníze, ale i tisícovku nových pravidelných

Zvolení Donalda Trumpa prezidentem USA vyvolalo ve velkém množství občanů vlnu solidarity s neziskovými organizacemi.

příspěvatelů. A nebyl zdaleka jediný. Asociace *Planned Parenthood Federation of America*, která podporuje právo žen na potrat, získala v týdnu po volbách příspěvky od téměř 200 000 lidí, z nichž 46 000 je věnovalo vtipně jménem zvoleného viceprezidenta Mikea Pence, jenž je hlasitým odpůrcem potratů a bojoval za to, aby této organizaci nebyly příznávy žádné prostředky z federálních fondů. Největší objem financí ve své téměř stoleté historii získala těsně po volbách i *American Civil Liberties Union*, hájící zájmy jednotlivců dané americkou ústavou. V prvních pěti dnech to bylo 7,2 milionu dolarů. V roce 2012 za stejné období těsně po volbách jí Američané poslali přibližně 28 tisíc dolarů. Podle ředitele Anthonyho D. Romera byly příspěvky dokonce vyšší než po teroristickém útoku na New York v roce 2001. *Anti-Defamation League*, která vystupuje proti antisemitismu a jiným formám diskriminace, získala den po volbách padesátinásobek běžných online příspěvků a v *Council on American-Islamic Relations* získali v prvních dvou dnech po volbách více než 500 nových dobrovolníků. Seznam by mohl pokračovat.

9

Je možné, že nejde jen o krátkodobý trend. Podle Juliana Maha, zakladatele *KultureCity*, organizace podporující lidi s autismem, by mohla filantropie pod Trumpem růst i nadále a vyšší objem prostředků by neměl být jen okamžitou reakcí na jeho zvolení. „Z pohledu neziskového sektoru by mohla jeho finanční politika eliminace a redukce nejrůznějších daňových úlev připravit půdu pro to, aby lidé navýšili prostředky, které dávají na charitu. Z tohoto pohledu je pro charitu zvolení Trumpa dobrou zprávou.“ Tučnější konta pak mohou očekávat zejména ty organizace, proti nimž se Trump a jeho tým jmenovitě vyhrazuje. „Trump a Pence kritizovali v kampani *Planned Parenthood*, aby získali hlasy. Pokud v tom budou pokračovat, dosáhnou přesného opaku toho, co by chtěli. Individuální příspěvky pro tuto organizaci skokově narostou. Prohlásit je za špatné je nejjistější způsob, jak jim zajistit finanční zdroje,“ uzavírá John List. Zda Američané věnují v roce 2017 na charitu víc než obvyklých 2–2,5 % příjmů, číslo, které je již po desetiletí konstantní, ovšem teprve uvidíme.

**TUČNĚJSÍ KONTA MOHOU OČEKÁVAT
ZEJMÉNA TY ORGANIZACE, PROTI NIMŽ SE
TRUMP A JEHO TÝM JMENOVITĚ VYHRAZUJE.**

DONALD A FILANTROPIE

Jak je na tom s dárcovstvím sám nový americký prezident?

Ač disponuje značným jměním, sám Donald Trump má, alespoň podle zjištění reportérů deníku *Washington Post*, do příkladného filantropa dost daleko. A nejen to, údajně se rád chlubí cizím peřím. Novináři doložili případ z roku 1996, který se týkal otevření nové školky pro děti s AIDS. Při slavnostním přestřihávání pásky zaujala místa na panelu řada význačných jmen, která vrchovatou měrou přispěla na vybudování školky. A objevil se mezi nimi i Donald Trump. Proč, věděl asi jen on sám. Podle *Association to Benefit Children*, charity, která vše financovala, totiž na její konto neposlal ani cent. Po skončení ceremoniálu zase beze slova zmizel. Tento příběh není ojedinělý, média zaznamenala řadu akcí, na nichž Donald Trump veřejně přislíbil podporu té či oné charitě, ale ve většině případů jaksi zapomněl dostát

svému slovu. Podle *Washington Post* je nemožné zjistit, kolik přesně Trump dal na charitu ze své vlastní kapsy, protože odmítl zveřejnit svá daňová přiznání, nicméně vystopovat se podařilo od počátku 80. let pouhých 7,8 milionu dolarů, které daroval ze svých peněz. Vypadá to dokonce, že v uplynulých letech nedal vůbec nic. Reportéři obtelefonovali více než 420 charitativních organizací, které jsou s Trumpem nějakým způsobem spojené. Od roku 2008 věnoval finanční dar pouze jediné, *Police Athletic League of New York City*, a to částku nižší než 10 000 dolarů. Dokonce jeho vlastní *Trump Foundation* neviděla od roku 2008 od otce zakladatele vůbec nic, i když ostatní lidé jí v těch letech naposílali více než 9,3 milionu dolarů. A když už Trump dává, zdá se, že na aktivity, které se jej bezprostředně týkají. Největší jednotlivý dar, téměř 265 000 dolarů, věnoval na opravu fontány před vlastním hotelem Plaza. A ten nejmenší, sedm dolarů, v roce 1989 skautům. Sedm dolarů se platilo za registraci nového skauta a Trumpův nejstarší syn měl tehdy 11 let.

MÍR JAKO HRA

TEXT: NORA GRUNDOVÁ, FOTO: GLOBART

Jak zachránit zemi před hladem a napadením a jak hnát k zodpovědnosti stát, který hrozí planetě zničením? John Hunter, učitel z amerického Richmondu, vynalezl světově proslulou hru, která to děti naučí. Během týdne se čtvrtáci dozví to nejzásadnější z věd politických, bezpečnostních, sociálních i ekonomických. Proč mír nakonec vždy zvítězí?

Učitel John Hunter z Richmondu v americké Virginii jako by vystoupil z říše snů. Milý, pokorný, vtipný. Vynalezl hru, o které vyšla kniha *Světový mír a další úspěchy čtvrtáků* i stejnojmenný dokument. V roce 2011 sklídl John Hunter obrovský aplaus na *TED Talks*. Hru hráli i podnikatelé v Silicon Valley a zaměstnanci Pentagonu.

Potkali jsme se v Praze v prostorách *Institutu Duhovka*, kam přijel na společné pozvání institutu, *Montessori Institute of Prague* a organizace *Globart* druhý týden v listopadu, aby tu pět dní hrál s převážně zdejšími dětmi svou jedinečnou hru. Uprostřed třídy postavil čtyřpatrový model světa a třicítka dětí se ho snažila zachránit. Zážitek to byl unikátní.

„V roce 1977 jsem byl kluk, který si neustále přerušoval studium, cestoval po Indii a Asii a obdivoval Mahátmu Gándhího,“ vypráví mi John Hunter a působí jako politolog, misionář i filozof v jednom. Vystudoval pedagogiku a experimentální vzdělávací program. O rok později nastoupil na školu, kde měl učit společenské vědy. Když se zeptal svého nadřízeného, co má učit, dostalo se mu otázky: „Co bys chtěl učit?“ Prý to bylo to nejlepší, co se mu mohlo stát. „V roce 1978 neexistoval internet, Twitter, Facebook, chattování. Tak jsem

postavil svůj učební plán na deskové hře. Pojmenoval jsem ji *Hra na světový mír* (*World Peace Game*) a zahrnul do ní veškeré celospolečenské, lokální i globální problémy. Od té doby jsem hru hrál tisíckrát na různých školách v pětatřiceti městech v USA a ve více než padesáti státech světa. Také jsem naučil učitele, jak hru s dětmi hrát.“

Jako skvělý věk se Hunterovi osvědčila čtvrtá až osmá třída. Z deskové hry se stala čtyřpodlažní věž s patry z plexiskla o čtvercích 120 na 120 cm. Podmořské dno, povrch země a mořská hladina, teritoriální vzdušný prostor a vesmírný prostor. Čtyři největší země bojují proti sobě na všech úrovních, společensky, ekonomicky, vojensky, politicky. Děti dostanou k nastudování složku s padesáti

Učitel John Hunter pochází z Virginie, kde pro své žáky před téměř čtyřiceti lety sestavil napínavou *Hru na světový mír*. Dnes s ní slaví úspěch u dětí po celém světě i v Pentagonu.

Součástí *Hry na světový mír* jsou jednotlivé vrstvy světa, o které se vedou spory. Vojáčky a malé tanky představují armády mnoha zemí.

vzájemně spolu propojených celosvětových problémů. Musí je vyřešit samy vzájemnou spoluprací, učitel je nemůže instruovat, ani jim radit. Mezi dětmi je přitom jeden tajný sabotér, který se tváří, že mu rovněž jde o mír, ale způsobuje ostatním problémy, tajně jim ničí dohody a rozptyluje jejich pozornost. „Jejich dohady a řešení problémů probíhá v reálném čase a neliší se od toho, jak se skutečně politici, ekonomové a podnikatelé v reálném světě domlouvají. Mnohokrát se jim něco nepodaří a musí se s tím vypořádat. Je to něco, čemu se v dospělosti vyhýbáme. Učíme se, jak uspět a jak přijmout úspěch, ale nikoliv to, jak přežít smůlu a selhání,“ popisuje mi John Hunter.

„Původně jsem používal názvy skutečných států, ale všiml jsem si, že to žáky zpomalovalo, protože se snažili si vybavit, co o těch zemích doma slyšeli, co bylo ve zprávách. Tak jsem dal zemím fiktivní jména, ale používáme reálné problémy. Jsou vzájemně propojeny, takže když se změní jedna věc, změní se všechno. Děti potřebují vědět, že musí hledět na *big picture*, celkový obraz světa, a zvážit všechny okolnosti, než udělají nějaký krok.“ Postupně tedy například dochází voda, zrychluje se globální oteplování, někde vypuká hladomor, jinde se stěhují miliony uprchlíků a únik

ropy kontaminuje vodní zásoby, státy se prou o hranice, propukají náboženské nepokoje a vymírají ohrožení živočichové. Děti se stávají politiky, ekonomy, diplomaty, vůdci kmenů i vojenskými důstojníky. Během týdne se učí ovládat své impulsivní kroky a uvažovat kriticky, kreativně a v dlouhodobém měřítku.

Děti to umí líp

Vojska představují malí vojáčky, tanky, letadla a lodě, které si za tu dobu John Hunter nakoupil v hračkářstvích i bazarech. Hra ani dnes není vědomě napojena na technologie nebo na internet. Změnil se ale za čtyřicet let nějak přístup dětí ke světovému míru? „Některé generace se méně bránily válkám, některé byly více zaměřené na sociální otázky, otázky rovnosti pohlaví, záleželo vždy na tom, co se dělo v reálném světě. Ale obecně pozoruji nárůst soucitu mezi dětmi, více empatie a starání se jeden o druhého. Nikoliv ale proto, že bych je to učil.“ Kvůli vojenskému konfliktu se nemohl John Hunter vydat do Mali, tak přes Skype vyškolil ke hře místní učitele. „Řekli mi: Vy ostatní ve světě hraje hru, protože chcete, my, protože musíme. Naše děti jsou synové a dcery vojenských důstojníků i rebelů a mají s válkou bezprostřední zkušenost.“

Za skoro čtyřicet let každá hra, kterou John hrál, skutečně skončila mírem. Mnohokrát se to sice téměř nestalo, ale v posledních vteřinách děti učinily

NA KONCI HRY BY SE KAŽDÁ ZEMĚ MĚLA MÍT LÉPE NEŽ NA ZAČÁTKU, POKUD NE, NEMŮŽEME PŘESTAT HRÁT.

John Hunter, učitel a autor *Hry na světový mír* (World Peace Game)

několik velkorysých gest či finančních darů a mír na světě byl zachráněn. Neda-lo jim to. „Na konci hry by se každá země měla mít lépe než na začátku, pokud ne, nemůžeme přestat hrát. Děti se rozhodují, jestli chtějí nechat zvítězit to horší nebo lepší v nich. Nikdo jim do toho nemluví. Moje zkušenost je, že když jsou úplně samy sebou, vyberou si to lepší,“ vykládá mi John Hunter během přestávky, kterou má pouze on, zatímco děti uzavírají politické dohody.

Hru několikrát hrál i s dospělými, ale jak říká, je to jiné a mnohem obtížnější. „Dospělí si nesou spoustu břemen stereotypů, spoustu vrstev zkušeností a očekávání. Hra se ale v každé vteřině mění. Kdo si už dávno zafixoval nějakou pozici, má při hře problém být tak spontánně flexibilní.“ Jednou se hry účastnili učitelé uprchlí ze Sýrie a pro Huntera

to prý byla nejdojemnější hra vůbec. Přihlízející učitelé zpravidla do hry vůbec nemluví, ale tehdy se děti dostaly k uprchlické krizi a Hunter požádal učitele, aby dětem řekli své důvody k útěku ze země. „Všichni dospělí jsme plakali. Bylo zřetelné, že se v té chvíli děti učí od skutečného zdroje, že se jim spojují souvislosti.“

Hra možná obsahuje klíč k vyřešení světových konfliktů v budoucnosti. John Hunter krčí rameny a usmívá se zároveň. „Hru jsem hrál s lidmi v Silicon Valley i v Pentagonu. Tam všude měli pocit, že přesně takhle by se mělo o světovém míru uvažovat, ale víte, jsem jen učitel.“

V České republice hrály děti *Hru na světový mír* pět dní a na jejím konci skutečně celosvětový mír ve třídě k nadšení dětí zavládl.

13

SVĚTOVÝ MÍR ZA TÝDEN Aktivita pro děti základní školy od 9 do 15 let. Hra trvá od jednoho do 12 týdnů, během kterých čtyři státy se svými kabinetami musí vyřešit řadu závažných, vzájemně propojených světových problémů politického, vojenského, ekonomického i přírodního rázu tak, aby na Zemi zavládl mír a všechny státy si polepšily. Třicátka dětí se pohybuje kolem čtyřpatrového modelu Země. V rozích sedí Světová banka, OSN, dealéři zbraní a bohyně, která nahodile mění akciové trhy i počasí. Hru v roce 1978 vynalezl americký učitel John Hunter.

LIDÉ JSOU DOBRÍ!

TEXT: NAĀ STRAKOVÁ, FOTO: ARCHIV JANY HRADILKOVÉ

O otupělé lidské citlivosti a kolektivní empatii, o tragédii Evropanů v Aleppu, o skautství a také o tom, že politika je překonaná věc. Jak v dnešním světě nepřijít o empatii a zdravý rozum, říká Jana Hradilková, zakladatelka a hybná síla mnoha neziskových a charitativních podniků u nás.

Jana Hradilková je v českém nezisku pojem. Dva roky po sametové revoluci založila s Jiřinou Šiklovou *Gender Studies*, vedla program *Ashoka – Innovators*, spoluzaložila sdružení *Berkat* a pravidelně jezdila do Čečenska, kde podporovala místní ženy. Jako lektorka v programu *World Learning – Study International Training* cestuje s americkými studenty po Česku a přednáší jim o tom, co obnáší být občanem. Studenti jsou z ní unešeni, často při rozhovorech s ní zažívají satori, co znamená být vůbec člověkem.

Neznám nikoho, kdo by stál u zrodu tolika aktivit. Gender Studies, Ašoka, Berkat, Refufest, Zbuzanské ženy, Jiné mapy. Jak se takový život žije?

Jak kdy. Dřív to bylo horší, protože život, který vedu, je všecko jiné než standard. Je to o permanentní flexibilitě a kreativitě a stálém přísunu informací o lidech. Navíc je nutné se stále cvičit ve schopnosti organizovat si za pochodu čas, nestresovat se, přizpůsobovat se okolnostem, mít smysl pro hranice a míru. Zvládnout takový způsob života a neškodit sobě ani svému okolí znamená řídit se určitými pevnými zásadami a z nich neslevit.

V čem se momentálně angažujete?

Mám skvělou práci ve smyslu dávání a přijímání, jednosemestrální výuku

studentů z různých severoamerických univerzit. Mám na starosti seminář, pracovně nazvaný *Tvůrčí kapacita české občanské společnosti*, a společně s nimi dělám pokaždé aktuální průzkum jevů, krajin a lidí, kteří s nimi a v nich pracují. Dále pracuji na monografii akademického malíře Petra Vaněčka. Koncem září jsem iniciovala vznik solidární aktivity kolem Sýrie. Pokračuju v podpoře aktivit žen v Čečensku.

Jste zapojena do aktivit kolem Aleppa.

Sýrie, teď konkrétně Aleppo, je opět jedna ze zásadních tragédií. Po zkušenostech s Čečenskem jsem si už nemyslela, že bych se do něčeho aktivisticky pustila. Ale to, co se děje v Sýrii, se nedalo vydržet bez reakce. Otázka je, co vlastně můžeme dělat. Nakonec se dalo dohromady zase pár žen, které si říkají *Češi pro Aleppo*. Vnímám to jako otevření prostoru pro soucit. Kromě té nekonečné tragédie Aleppanů jsme tu totiž my, Evropané, a zažíváme veliký průšvih. Míra lidské citlivosti byla natolik přetížena, otupena, deformována a opracována debilním diktátem spotřeby a manipulace, že schopnost kolektivní lidské empatie prostě vymizela a překlopila se do dekadentní otupělosti.

Jednoduše by se to dalo postihnout i tak, že citlivost západního člověka obrůstla tukem a zapouzdřila se. Vyskytuje

Jana Hradilková se v současnosti angažuje ve hnutí *Češi pro Aleppo*. „Po zkušenosti s Čečenskem jsem si už nemyslela, že bych se do něčeho aktivisticky pustila. Ale co se děje v Sýrii, se nedalo vydržet bez reakce.“

se v ojedinělých a vůči globální duchně prakticky bezmocných ostrůvcích. Ale stále ještě ve stopovém množství existuje. Jediné, co můžeme dělat, je pít si se po ní a krmit ji jako malinké, bezmocné, ale přesto jediné životaschopné děťátko. Myslím, že jedině sdílením citlivosti může člověk šířit naději. Co jiného nám v této rozkymácené civilizaci, která možná už žádnou civilizací není, zbývá?

Jste ukázkový příklad člověka, který permanentně dává, daruje, obdarovává. Berete si také někdy vy?

Došla jsem k tomu, že každé skutečné darování je i přijímáním. Člověk daruje svůj čas, talent a energii tam, kde cítí, že je to třeba. Nemůže jinak, je to svého druhu deviance, trochu i nenasytost po poznání, trochu potřeba zvědavě pozorovat, jak se projevuje aktivní vzájemnost lidí k různým jevům a co to o nich vypovídá. Význam darování je zatím ještě obecně upozaděný a příliš spojovaný s penězi. Ale bude růst a bude se diverzifikovat, prohlubovat. Neboť co jiného je altruismus než umění daru a soucitu? To totiž není vůbec otázka nárazově ohraničené praxe, ale je to

perspektiva, kterou do sebe přijmeme a zvnitřníme ji tak, aby se promítala do každodenního vnímání situace kolem nás i v nás. Výrok „čím více dáváš, tím více dostáváš“ může znít jako podezřelé klišé. Ale i v uspěchané, vystresované společnosti je možné vědomě prožít situaci, kdy dostanete a přijmete třeba jen úsměv od druhého člověka, dejme tomu v dopravní zácpě, kdy vás někdo pustí před sebe, nebo vy jeho. Znáte ten pocit vděku za momentální obdarování? Znáte ten příliv sebedůvěry, radosti a energie? To je přesně ono. Děje se to každodenně, pokud v sobě člověk otevře prostor pro to vidět to a přijmout. Altruismus je vlastně dokonalé sobectví, protože čím více dáváme, tím více informací přijímáme a tím se osvobozujeme, protože naše duše netrčí, ale je ve stálém pohybu.

Co vás ke konání dobra motivuje?

Vždycky trochu znervózním, když se hovoří o „dělání dobra“. Tato doba je závislá na kategorizování, a protože

Jana Hradilková s jedním ze svých vnoučat. Rodina je pro ni stejně důležitá jako veškeré sociální aktivity.

lidé instinktivně touží kategorie bořit, osvobodit se od nich, dělají z nich karikatury. To se stalo v případě „konání dobra“ taky.

Konání dobra samo o sobě přináší permanentní prověrku toho, jestli to, co člověk koná, je skutečně dobro. Co se týče mojí osobní motivace, myslím, že tou je touha po odpovědích a potřeba probouzet v lidech energii, o které často vůbec nevědí. A také vnitřní přesvědčení, že je velice důležité dívat se na lidi z hlediska jejich přínosu pro společnost a nesnažit se o moralizování. Pokud se takhle na lidi díváte, vytváříte prostor pro to, aby z nich mohlo dobro být uvolněno, posilujete jejich schopnost vědomé identity v rámci celku, což v důsledku vede ke kvalitě společenství, založeného nikoli na konkurenci, ale komplementaritě, čili produktivní diverzitě.

Bylo u vás v rodině typické navzájem si pomáhat, myslet víc na ty druhé než na sebe?

Vyrostla jsem v ovzduší křesťanské etiky a víra i duchovní rozměr života mě asi hodně ovlivnily. Brzy jsem si začala i tady hledat vlastní cestu. Mimochodem,

mám poslední dobou pocit, že i katolická církev má v tomto čase velký potenciál přispět k pochopení smyslu darování.

Proč si to myslíte?

Já jsem vyrostla v katolickém prostředí. Chodila jsem do skauta a jedny z prvních knížek, které jsem zhltna ve veškeré produkci autora, byly foglarovky. Skautské tábory, pocit sounáležitosti, etika založená na vztahovosti a čestné, rovné komunikaci byly žité ideály, umocněné sepětím s přírodou, která dávala zažít celistvost. Pamatuji si na pocit svobody ve smyslu odpovědnosti ke druhým i k celku, který vzhledem k všemu tomu řádu a stejnohodnotným paradoxně skutečně zůstal v mé paměti. To nebylo žádné dogma, to byly zásady, zapadající do autentického, harmonického řádu. V těch vzpomínkách není lež, hra, předstírání, kalkul. Katolická církev se pak v sedmdesátých letech dostala do soukolí normalizace a ten duchem a radostí vibrující prostor zmizel, byl rozprášen a vyprázdněn. Když se podívám dnes na některé komunity kolem různých farností, cítím, že se vrací něco, co asi nikdy nezmizelo, jen to bylo ukryté. Prostor katolické církve právě pro její univerzální, prastarou a stále se vyvíjející historii má

PŘIHLÍŽET TAKOVÉ MÍŘE CYNISMU A NESCHOPNOSTI INSTITUCÍ I LIDÍ POMOCI BEZMOCNÝM OBĚTEM ZNAMENÁ PŘIPUSTIT SI S VEŠKEROU BOLESTÍ V SRDCI PARTICIPACI NA TOM, CO SE DĚJE.

dnes potenciál lidi vyvést z jejich bublin a spojit je skrze praktické i spirituální aplikace výše zmíněných hodnot. A to i přesto, že u nás katolická církev budí ve veřejném diskurzu rozporuplné reakce.

Uplynulý rok byl politicky bouřlivý, svět se polarizoval. Jak ho vnímáte?

Nejen tento rok, svět je už pár let čím dál tím neklidnější. Vnímám ho jako pozorovatel i jeho účastník, a snažím se obě role skloubit tak, abych neztratila kontakt s realitou. To je totiž, myslím si, pro lidstvo momentálně nejvíce ohrožující – lidé ztrácejí spojení se sebou samými, s druhými, se skutečností. Nastupuje opět diktát davových emocí a tahanic a schopnost lidí vidět, cítit a rozhodovat se podle jednoduchých zásad je paralyzována. Potom člověk upadá do strachu a lhostejnosti jen proto, že se prostě nevyzná v tom, co je pravda a co ne, a pak nevěří ničemu, ale nechce se ani dívat na zjevné. Základním prostředkem manipulace je umění probudit strach a nenávisť. Novodobá monstra, tj. technokraté moci, ve většině patologičtí psychopaté, toho bravurně využívají. A prochází jim to, protože lidé, kteří je volí, se nechají koupit. To je systém, který končí, není už kam jej rozvíjet.

Co z toho může vzejít?

Důsledkem vyprázdnění jsou paralelní destruktivní systémy, které vznikly z patologie této situace – to je případ Islámského státu a dalších zločinných uskupení. Proto dochází k takovým agoniím, jako je teď Aleppo. Přihlížet takové míře cynismu a neschopnosti institucí i lidí pomoci bezmocným obětem znamená připustit si s veškerou bolestí v srdci participaci na tom, co se děje. Je třeba si konečně přiznat, že dosud platná pravidla organizace společnosti, tedy tzv. politika, založená na principu ovládnutí, manipulace a korupce, nemá už kam jít. Politické nástroje dneška jsou vyčerpané a místo toho, aby ze své podstaty zabraňovaly barbarství, které se opět odehrává v přímém přenosu, svou bezzubostí ho ještě umocňují. Můžeme jen hledat a vytvářet prostor, kde pojmy jako soucit, spravedlnost, milosrdenství, kreativita, čest a radost jsou žitými, normálními pravidly. Kde je pro lidi přirozené vzdávat se moci vlastního ega ve prospěch společného zájmu. To se pořád kolem nás děje, jenom jsme k tomu slepí. Kolektivní mysl je nakažena a ochromena nedůvěrou a skepsí úplně zbytečně, protože lidé tady jsou dobří, jen jsou jim pořád vnucována křivá zrcadla.

JANA HRADILKOVÁ (1959) Původním povoláním knihovnice, dnes lektorka, aktivistka, sociální podnikatelka, básnička. Studovala bohemistiku nejdříve na podzemní univerzitě, po roce 1990 na FF UK. V roce 1991 spoluzaložila s Jiřinou Šiklovou *Gender studies*, v letech 1995–2002 vedla program *Ashoka - Innovators* podporující sociální inovátory, v roce 2001 spoluzaložila sdružení *Berkat* pracující s lidmi zasaženými válečným konfliktem. Od roku 2008 působí i jako lektorka v programu *World Learning - Study International Training*. Je vdaná, má čtyři děti.

O DÁVÁNÍ A BRANÍ

TEXT: JAN BÍLÝ

Známý český holistický poradce a lektor systemických konstelací Jan Bílý pro Umění darovat sepsal možná úskalí vztahu mezi darujícím a tím, který přijímá.

Jedna z definic filantropie zní, že je to dávání peněz, zboží, času či práce na podporu obecně prospěšného účelu, přičemž důraz v této strohé větě je samozřejmě na slově „dávání“. Problém s dáváním a braním se často vyskytuje, řešíme-li komplikované vztahy mezi členy živých systémů, především tedy mezi příslušníky rodin, firem, spolků či ve fungování celých společenstev. Ze tří hlavních zákonů metody systemických konstelací*, jejímž „praotcem“ je německý filosof a terapeut Bert Hellinger, a se kterou pracuji i já, se jeden přímo zabývá nutnou rovnováhou právě mezi dáváním a braním. Mechanismus dávání a přijímání a všechny s tím spojené průvodní jevy se objevují v problémech, jež se vyskytují například při spravedlivém odměňování zaměstnanců, při přijímání darů od rodičů nebo od našich dětí, ale také ve fungování téměř všech neziskových a příspěvkových organizací. Teprve dokážeme-li se na věc dívat jakoby „zvenčí“ a bez morálních kategorií, jsme-li schopni pojmout v našem pohledu systém jako celek a přestaneme-li stranit některé z jeho částí, objeví se zajímavé souvislosti, které zde chci popsat.

Tak například se při zkoumání vztahu mezi neziskovou organizací a objektem její péče (např. bezdomovci, sociálně slabými, ale i jinými skupinami příjemců) téměř vždy ukazuje následující mechanismus: Kdo dává, aniž by bral nebo vyžadoval protislužbu, dělá z příjemců závislé a tím „menší“. K tomu krátké vysvětlení, co znamená v řeči konstelací pojem „menší-větší“. Menší jsou například děti vůči rodičům, a to na základě jednoduché úvahy: Pokud by naši rodiče nebyli, nebyli bychom ani my, jejich děti.

Ale pokud bychom nebyli my, naši rodiče by stále ještě existovali. V konstelacích tedy platí, že pokud mluvíme o jednom ze základních darů, které jsme dostali, totiž o našem životě, tak nám ho rodiče „dali“, a my nemáme možnost jim to oplatit – snad jen naší láskou. Dar života nelze rodičům vrátit, a to ani naší případnou sebevraždou. V relaci k rodičům jsme tedy „menší“, neboť jsme, alespoň ohledně naší existence, na nich *jednostranně závislí*. To nás většinou dost zatěžuje – rádi bychom byli rodičům rovni a tím se této závislosti zbavili. To ovšem v rovině vztahu rodič-dítě nelze, a to nejen v dětství, ale i během celého života. Naši rodiče tak zůstávají na této hluboké, existenciální a archetypální rovině „větší“ i tehdy, jsou-li už staří a vyžadují-li naši pomoc a péči.

V partnerských vztazích toto ovšem neplatí. Partneři si musí být v dávání a braní (minimálně přibližně) rovni, jinak bude ten, kdo přijímá, a tedy „menší“, chovat vůči tomu, který se dáváním dělá „větší“, zášť. Tak například, když manžel podporuje neustále manželku (např. penězi) a nic za to nedostává, může tím nevědomky způsobit, že ho manželka jednoho dne (například) podvede. Na první pohled to vypadá jako do nebe volající nespravedlnost – jak mu to jen při jeho obětavosti mohla udělat?! Přesto se ukazuje, že takové jednání má svoji logiku – manželka nemá jinou možnost, než se tímto krokem vymanit ze závislosti na svém „větším“ manželovi. Problém je, že se toto děje téměř vždy nevědomě a bez pochopení hlubokých souvislostí.

Situace v případech neziskové organizace a potažmo i u všech filantropních činností je mnohdy ovlivněna právě

tímto skrytým efektem dávání. Zjednodušeně řečeno se ti, co dávají, dělají „většími“ a ti, co berou, jsou, ať chtějí nebo ne, v pozici „menších“. Příjemce to dříve nebo později přivede k odporu (opět téměř vždy nevědomě) vůči dávajícím. Tento odpor se například může projevit v nepřizpůsobivosti coby odmítání morálních představ podporovatelů, v torpédování takzvaných dobře míněných rad, či dokonce v kompletním znehodnocení poskytnuté pomoci. Ještě jednou zdůrazňuji, že se to děje i přes všechnu povrchní vděčnost a případné žádosti o další podporu.

Co to tedy znamená pro rozvoj dozajista důležité a pro společnost jako celek záslužné filantropie? Nejprve je nutno udělat jednu hlubokou a mnohdy i bolestnou analýzu – totiž pokusit se odpovědět na otázku, z jakého motivu dáváme. Vězí za naším dáváním hluboce skrytý a nerozpoznaný pocit viny? Chceme být „větší“ a toho, komu dáváme, kontrolovat? Máme na obdarovaného nějaké nároky, představy, očekávání? Vyvažujeme naším dáváním něco, co jsme dostali odjinud a co není možné „vrátit“ (například právě

dary od rodičů)? Totéž samozřejmě platí i pro tu druhou stranu, tedy pro potenciální „žadatele“ – konkrétně například pro umělce či sport. Zde je největším nebezpečím neuvědomělý mechanismus vyvažování nerovnováhy: Pokud beru, tak abych nemusel být „menší“, považuji se za „lepšího“. Nebo v případě sociálně slabých, bezdomovců atd. za „svobodnějšího“.

Pokud obě strany přistoupí na takovouto hlubokou a psychologicky náročnou analýzu vzájemného vztahu, často pak uzavřou namísto jednoduché relace mezi dávajícím a přijímajícím jistý druh partnerství. Pokusí se přesně definovat, *co každý z partnerů dává a co každý z nich dostává*. Teprve na základě takového partnerství se vyvarujeme podprahových nedorozumění a nevyřešených a často ani nevědomělých animozit a agresi.

* Pokud se čtenář zajímá o tuto metodu urovnávání problémů v různých systémech, odkazují na mé stránky www.konstelace.info

JAN BÍLÝ (1954) je poradce, konzultant a lektor v oblasti osobnostního rozvoje. Mezi lety 1976 a 2003 žil v emigraci v Německu. Je zakladatelem České asociace systemických konstelací. Pravidelně publikuje články a knihy (např. *Kruh mužů* nebo *Co se stalo s Popelkou po svatbě*) a vede semináře.

SBĚRATEL NEZDARŮ

TEXT: NORA GRUNDOVÁ, FOTO: WIKIMEDIA COMMONS

Jack Ma působí v Číně jako zjevení ze dvou důvodů a těžko říci, který je větší. Zaprvé je to nejbohatší muž Číny, který k penězům navíc přišel poctivou cestou. Zároveň užaslým krajanům nedávno sdělil, že většinu svých peněz rozdává coby filantrop.

„Když to nezkusíte, jak víte, že nemáte žádnou šanci?“ zní slavná věta, kterou vysvětluje svůj životní příběh Jack Ma. Jeho kariéra je totiž řetězcem nezdarů, z nichž většina lidí by nezvládla ani pětinu.

Narodil se jako Ma Yun (Ma Jün) v roce 1964 v Changzhou (Čang-čou) za Kulturní revoluce, během které byla jeho rodina kvůli prarodičům perzekvována. Jackovi se navíc ve škole vůbec nedařilo. Dodnes říká, že máločeho nasbíral tolik jako právě neúspěchů. Propadal u zkoušek na základní i střední škole, dvakrát ho nepřijali na vysokou. Nakonec se dostal na učitelský institut při Changzhou Normal University. Když se po absolutoriu hlásil do práce, nevzali ho vůbec nikam. Dodnes tím baví při večerích své okolí. Z pěti žadatelů o práci u policie nevzali jen jeho. A také jako jediného ho nevzali mezi 24 žadatelů o manažerský post v KFC. „Desetkrát

jsem se hlásil na Harvard a desetkrát mě nevzali.“ Nakonec na své alma mater učil angličtinu, kterou se během dospívání naučil sám. Jako dítě postával před hotely a nabízel se jako průvodce za možnost promluvit si anglicky. Odtud také přezdívka Jack.

Posléze si založil překladatelskou agenturu. Jako překladatel se poprvé podíval do USA v roce 1995, kdy se také doslechl o internetu. Vyťukal si tam slova *pivo* a *Čína* a zjistil, že to se v Číně neprodává. S přáteli založil *Chinapage*, stránku o Číně a čínských produktech. Během pár hodin mu začaly z celého světa chodit nabídky ke spolupráci. Jack Ma se ale nechal zlákat ke spolupráci s vládou za finanční podporu. Byznys zamrzl přílišnou byrokracií tak, že Jack Ma *Chinapage* opustil. V 90. letech pracoval krátce na ministersvu obchodu a ekonomické spolupráce. Tam posbíral cenné kontakty. Například na Jerryho Yanga, zakladatele Yahoo, který posléze do Jackova podniku v roce 2005 investuje miliardu dolarů.

Roku 1999 sezval šestnáct známých k sobě domů a s manželkou jim vyložil, že by rád založil internetovou firmu *Alibaba*, portál, prostřednictvím kterého by mohly malé a střední firmy v Číně nabízet a prodávat své zboží. Zkusil sehnat investory v Silicon Valley, ale nepochodil, jeho byznys nevypadal jako výdělečný. Nakonec do *Alibaby* investovaly Goldman Sachs pět milionů dolarů a japonská telekomunikační společnost Softbank dvacet. O čtyři roky později Jack Ma založil *Taobao.com*, domácí verzi v Číně už tehdy silné *eBay* bez jakýchkoli poplatků. Za pět let se *eBay* z čínského trhu vytrátila. Před třemi lety Jack Ma získal pro

Nejbohatší podnikatel v Číně Jack Ma pravidelně po světě mluví o svém příběhu, jak svou vytrvalostí překonal opakující se neúspěch.

Alibabu 20 miliard dolarů, když firmu zalistoval na burzu NYSE. Dnes je *Alibaba* jednou z největších firem na světě.

Objev filantropie

Ma má charisma a spoustu energie. V roce 2009 ho časopis *Time* zahrnul mezi nejvlivnější osobnosti ve světovém byznysu. Nikdy mu přitom nešla matematika a dodnes prý nerozumí výročním zprávám. Ovšem jak už jsme řekli na začátku, Jack Ma je především dobrý člověk. Má na srdci spoustu problémů, ve kterých se jeho země nachází, a cítí povinnost je řešit. Opatrně sděluje své vládě, že ekonomika postavená na továrním a těžkém průmyslu je pro její obyvatele zdravotní zabiják. Jack Ma je také zastáncem genderové rovnosti. Jak prohlašuje, v *Alibabě* je 47 procent zaměstnanců žen, včetně řady CEO a CFO, a tenhle počet klesl z 51 procent jen kvůli akvizicím firem s mužským osazenstvem.

Jacku Ma je dvaapadesát let a v současnosti je jeho majetek ohodnocen na 27,9 miliardy dolarů. Jako učitel angličtiny vydělával dvanáct dolarů měsíčně, ale podle svých slov byl stejně šťastný. „Víte, když máte jeden milion dolarů, jsou to vaše peníze. Když jich máte dvacet milionů, začíná to být problém. A když jich máte miliardu, tak už to nejsou vaše peníze, už je to důvěra,

kterou ve vás společnost vložila. Věřím, že dokážete o peníze pečovat lépe než vláda a ostatní.“

24. dubna 2014 Jack Ma založil filantropický trust s hodnotou 3 miliard dolarů a naučil Číňany slovo filantropie vůbec používat. Zabývá se zdravím, vzděláváním a životním prostředím. Skutečná filantropie v Číně historii nemá, darovat peníze cizímu člověku tu není pochopitelné. Proto také, když v roce 2010 v Pekingu uspořádali Bill Gates a Warren Buffett večeri pro místní miliardáře s tím, ať se zapojí do výzvy *Giving Pledge*, nepřihlásil se nikdo. A to je v Číně na 430 dolarových miliardářů a toto číslo dál roste. Ovšem dlužno říci, že v komunistickém státě svobodně podporovat jakoukoli neziskovou organizaci není jednoduché. Nehledě na to, že neziskovek je v Číně velmi málo také proto, že čínská vláda nerada přiznává, že země může mít sociální problémy.

Vloni 9. července uspořádal Jack Ma vůbec první filantropickou konferenci v Číně. Jeho slavná řeč k lidem mířila také k čínské vládě. Pokud se má zemi dařit lépe, bude muset vláda strpět rozvoj občanské společnosti, včetně větší svobody neziskových organizací. Ovšem, jak moudře Jack Ma uvedl, nehodlá čínskou vládu vinit. Chce spolupracovat a navádět ji k dobrým činům. X

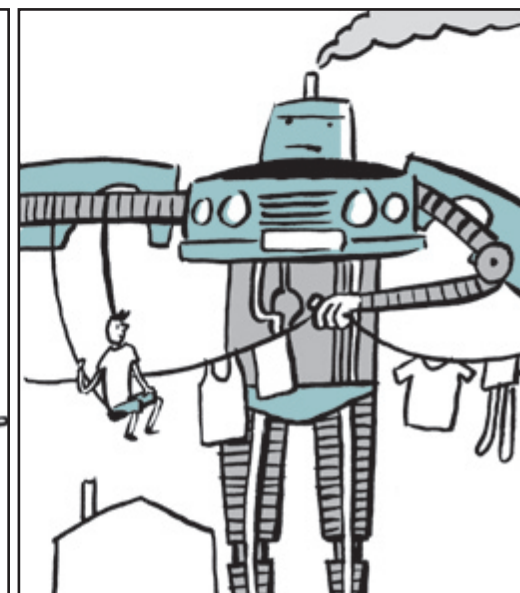
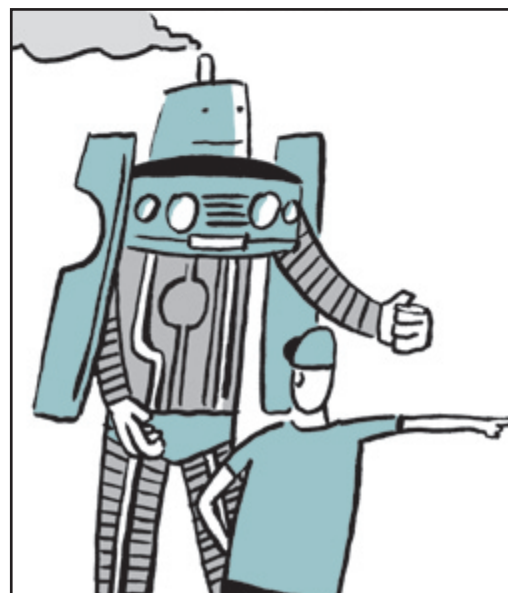
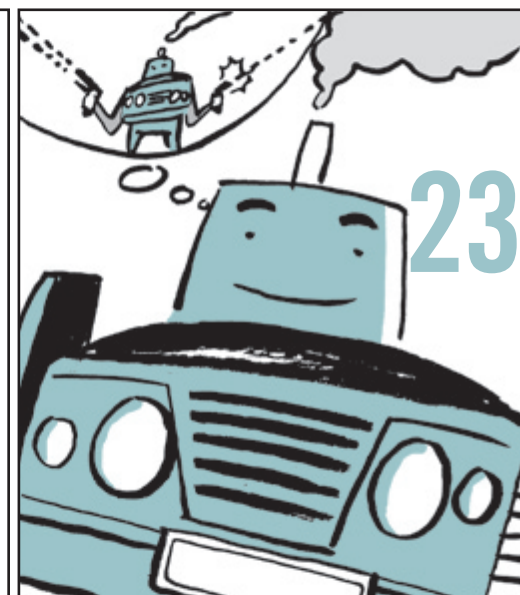
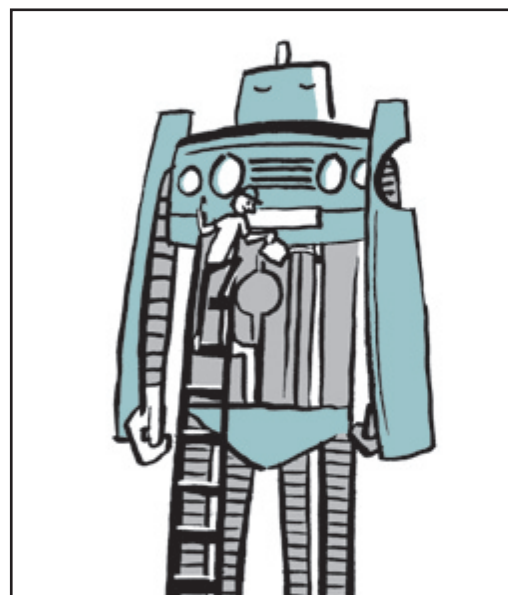
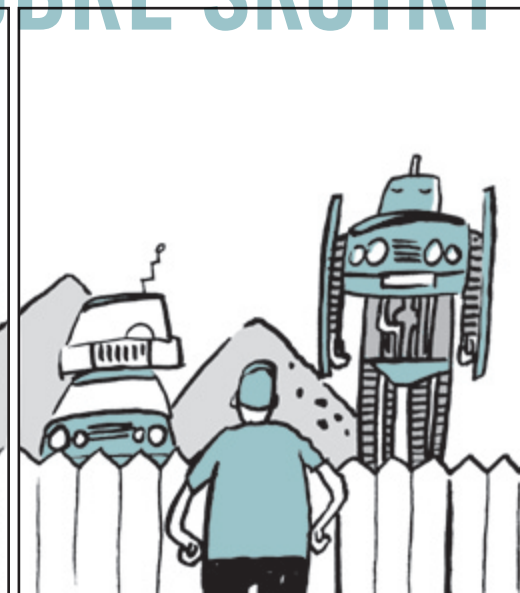
JACK MA (MA JÜN) (1964) Podnikatel, filantrop, nejbohatší muž v Číně, pochází z Changzhou. Vystudoval učitelství na Changzhou Normal University a později byznys na Cheung Kong Graduate School of Business v Pekingu. Je zakladatelem a spolumajitelem největší čínské internetové firmy *Alibaba* a jejích dceřiných společností *Taobao Marketplace*, *Tmall*, *eTao*, *Alibaba Cloud Computing*, *AliExpress.com* a *Alipay*. Před třemi lety založil filantropický trust s majetkem 3 miliard dolarů, vloni uspořádal první filantropickou konferenci v Číně. Je ženatý, má dvě děti.

DOBŘÁ FIRMA

Dušan Hopp je automechanik a v Novém Jičíně provozuje autodílnu. Opravuje v ní všechno, co jezdí, vyměňuje díly, přehazuje pneumatiky. Dušan Hopp je však také dobrovolný a úspěšný fundraiser. Rozhodl se, že bude zachraňovat ještě nenarozené životy, a od té doby to dělá. V letech 2003–2007 vybral mezi místními podnikateli a dárci peníze a zorganizoval dobrovolníky k rekonstrukci vybraného objektu na *Azylový dům pro těhotné ženy v tísni*. V roce 2008 do něj přišly první matky. Od té doby každý měsíc přijíždí s ostatními dobrovolníky na brigády a stará se azylovému domu o auto. Dušanova firma přispívá domu rovněž penězi. Dušan Hopp získal koncem minulého roku ocenění *Via Bona* v kategorii Dobrá firma. A jedna zajímavost. Kdo jakkoli přispěje na provoz azylového domu nebo přiloží ruku k dílu, dostane v autodílně Dušan Hopp Auto Díly Servis, s. r. o. slevu.

22

SLEVA NA DOBRÉ SKUTKY

ZNÁM I MECENÁŠE BEZ DOMOVA

OTEC ŠEBESTIÁN (1966) je jedním z nositelů ocenění #Laskavec od Nadace Karla Janečka. To získávají lidé, kteří kolem sebe šíří dobro. Otec Šebestián v Moravské Třebové už deset let poskytuje péči, vlídné slovo, bydlení, šatstvo, jídlo a veškerou sociální pomoc lidem, kteří se ocitnou v tísní. Na dveře františkánského kláštera tu klepají bezdomovci, propuštění vězni i lidé, kteří se nemají kudy v životě vydat. V jím rekonstruovaných prostorách bydlí kolem padesáti lidí.

Foto: Nadace Karla Janečka

Kdo je mecenáš?

Kolem nás jsou lidé méně i více movití, což zdaleka ne vždy souvisí s jejich schopnostmi. Mezi nimi se objevují lidé, kteří cítí ten nepoměr, dívají se kolem sebe a chtějí pomáhat.

Je k mecenášství zapotřebí velkého finančního zázemí?

Ne. Znáám mecenáše z řad bezdomovců. Když jeden dostane stovku a koupí z ní tabák druhému, stal se mecenášem. Podmínkou není finanční zázemí, ale srdce, které není svíráno sobectvím.

Jakou roli hraje v mecenášství náboženství?

Všeobecně je pojmáno, že nábožensky orientovaní lidé mají k mecenášství blíž. Nechci to tím povyšovat, ale ze své zkušenosti znám více mecenášů věřících než nevěřících.

Jaký filantropický počin vás hluboce zasáhl?

Dvanáct let jsem jezdil oprýskaným starým autem. Jeden kamarád z ničeho nic za mnou přišel a dal mi sto padesát tisíc na akontaci, já si doplatil zbytek, pořídil jsem si lepší auto. Kamarád z toho nic neměl, jen mu přišlo blbý, jakým autem jezdím.

Jaké je úskalí filantropie?

Samolibost, ješitnost. Pravý filantrop nechce zpětnou vazbu, obdiv ani vděk. Také si mecenášstvím může člověk uplácat špatné svědomí.

Jaký je vztah mezi státem a filantropií?

Stát by měl být nakloněn lidem, kteří jsou ochotni dělat to, co by měl dělat taky. Mám tu různé trosečníky. Zpočátku nebyl pohled obce moc pozitivní, báli se, aby se sem nestahovaly živly. Jsme totiž jedno z měst naší velikosti, které nemá bezdomovce. Někdy stát vnímá filantropii konkurenčně. Církevní charita věnující se pečovatelské službě dostane finanční podporu od města 200 tisíc, ale městská milion. Přitom jde o stejnou aktivitu o stejném objemu.

Jak je to s láskou k bližnímu?

Lásku buď člověk v sobě má, nebo nemá. Každý se potýká s dvěma sklony, jimiž jsou sobectví a štědrost. Hluboko v sobě víme, že láska je lepší, ale ne všichni jsme ochotni se pro ni rozhodnout a nepodléhat svému sobectví.

Kdybyste měl neomezené prostředky, na co byste je filantropicky věnoval?

Ne všem prospěje, když za ně řešíte jejich ekonomickou situaci. Asi bych peníze nerozdával hrstmi. Hledal bych mimo republiku, patříme k desetině lidstva, která má nehorázný nadbytek vůči zbytku světa. Díval bych se tam, kde se umírá hladu. U nás bych peníze věnoval na bydlení. Rekonstruuju druhou faru, aby tam mohli bydlet lidé. Být vyhozen z bytu je hrozný stav. Určitě bych vytvářel lidem domov.

UMĚNÍ DAROVAT THE ART OF GIVING

ČTVRTLETNÍK PRO OBNOVU
ČESKÉ FILANTROPIE

19 / ZIMA 2016 / 2017

Vydává Nadace Via, Dělnická 1324/9, 170 00 Praha 7
Redakční rada Ivana Janečková, Václav Dejčmar,
Miroslav Motejlek, Marek Šálek, Jiří Bárta
Šéfredaktor Nora Grundová
Grafická úprava Tomáš Brichcín, Robert V. Novák
Jazyková redakce Boris Hokr
Externí spolupráce Jan Bílý, Hana de Goeij,
Naďa Straková, Zdeněk Mihalco
Produkce Petra Fronková, Tereza Skálová
Ilustrace Jan Laštovička
Tisk Indigoprint

Vaše náměty a připomínky zasílejte na e-mail:
umenidarovat@nadacevia.cz, kde můžete
také objednávat zasílání časopisu zcela zdarma.
ISSN 1805-4390, ev. č. MK ČR E 20786
Neprodejné

● ● ●
NADACE VIA

www.nadacevia.cz, www.umenidarovat.cz

**ČASOPIS UMĚNÍ DAROVAT VYCHÁZÍ DÍKY PODPOŘE DONA HAMERA,
MARKY BEDNAR, VÁCLAVA DEJČMARA, IVANY A TOMÁŠE JANEČKOVÝCH.**